

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ЕКОНОМІСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ
КАРЛІВ УНІВЕРСИТЕТ, м. ПРАГА, ЧЕХІЯ
БАЛТІЙСЬКА МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ, м. РИГА, ЛАТВІЯ
МІЖНАРОДНИЙ ЧОРНОМОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
м. ТБІЛІСІ, ГРУЗІЯ**

**МАТЕРІАЛИ VIII МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«СТРАТЕГІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ:
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВИМІРИ»**

26 березня 2021 р.

Черкаси
ЧДТУ
2021

УДК 33(063)
ББК 65.5
М34

Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії глобальної конкурентоспроможності: соціально-економічні виміри» : 26 березня 2021 р. [Електронний ресурс] / М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2021. – 121 с.

В збірнику представлені матеріали VIII міжнародної науково-практичної конференції «Стратегії глобальної конкурентоспроможності: соціально-економічні виміри», яка була організована кафедрою міжнародної економіки та бізнесу Черкаського державного технологічного університету за підтримки партнерських організацій та університетів.

Розглянуті інституційні, технологічні, інноваційні та фінансові аспекти забезпечення глобальної конкурентоспроможності, досліджені загрози для економічного розвитку в період пандемії Covid-19, визначені можливі шляхи розв'язання сучасних проблем забезпечення конкурентоспроможності на рівні країни, регіону та підприємства.

Організаційний комітет

Голова

Григор О.О д-р політ. наук, доцент, ректор Черкаського державного технологічного університету

Заступник голови

Демиденко В.В. канд. екон. наук, доцент, декан факультету економіки та управління ЧДТУ

Члени оргкомітету

Петкова Л. О. д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки та бізнесу ЧДТУ

Бучашвілі Г. Др., проректор Міжнародного чорноморського університету

Гавриленко В. О. д-р екон. наук, доцент, завідувач кафедри обліку, аналізу і оподаткування ЧДТУ

Гончаренко І. Г. д-р н.держ.упр., професор, завідувач кафедри фінансів ЧДТУ

Захарова О.В. д-р екон. наук, професор, професор кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування ЧДТУ

Коломицева О.В. д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики та маркетингу ЧДТУ

Манн Р. В. д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки та підприємництва ЧДТУ

Секретаріат конференції

Пасенко В. В. канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародної економіки та бізнесу ЧДТУ

Паламарчук Д. М. канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародної економіки та бізнесу ЧДТУ

*Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

2. Гуцалюк О. М., Якушева О. В., Сушко Н. В. Ініціалізація та концепція проектування підприємств готельного бізнесу в Кіровоградському регіоні. *Науковий Журнал. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Серія: економіка і менеджмент*. Випуск №1 (28), 2020. Черкаси: СУЕМ, 2020. С.168–178.

3. Статут територіальної громади міста Кропивницького. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://kr-rada.gov.ua/statut-teritorialnoyi-gromadi/>

4. Головне управління статистики у Кіровоградській області. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.kr.ukrstat.gov.ua/>

Барбанова Ірина Сергіївна,

здобувач освітньо-наукового рівня вищої освіти,
доктор філософії за спеціальністю 051 «Економіка»,
Черкаський державний технологічний університет,
Черкаси, Україна

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Дослідженню питань інноваційного потенціалу регіону присвячено значну кількість наукових праць відомих українських науковців, таких як С. Ілляшенко, М. Данько, Л. Федулова, В. Денисюк. Водночас слід зазначити, що не зважаючи на досить високу активність науковців у цій тематиці, ще багато важливих аспектів, що стосуються різних складових інноваційного регіонального розвитку та створення дієвої системи управління ним потребують подальших детальних та ґрунтовних досліджень.

Досліджуючи праці науковців щодо сутності інноваційного потенціалу доходимо до висновку, що єдиного визначення змісту цього поняття не існує, кожен науковець дає йому власне трактування. Одним з підходів до сутнісного визначення змісту досліджуваного терміну є розуміння потенціалу як міри єдності досягнутого, яке може бути використане з певною метою, і можливістю, тобто досяжного за певних умов. Тобто інноваційний потенціал це «сукупність елементів, які необхідні для вирішення певних виробничих проблем, і готовність суб'єкта господарювання до їх вирішення» [2, с. 176]. При цьому науковці розрізняють інноваційний потенціал економічно-господарської системи, галузі, регіону та окремого суб'єкта господарювання. Узагальнюючи можна сказати, що інноваційний потенціал регіону являє собою наявні та приховані ресурси певної території, які необхідно активізувати для досягнення прискорення інноваційного розвитку.

Розглянемо інноваційний потенціал в контексті трьох найважливіших складових його потенціалів які необхідні для прискорення процесу інноватизації Черкаської області, а саме фінансового, науково-технічного та людського потенціалів.

1. Фінансовий потенціал. Дане поняття можна розглядати як «сукупність фінансових ресурсів і можливостей їх формування, нарощування та ефективного використання відповідно внутрішніх і зовнішніх умов для задоволення потреб суб'єктів регіону та забезпечення його соціально-економічного та інноваційного розвитку» [3, с. 115]. З метою набуття розуміння щодо розміру і динаміки фінансового потенціалу, проаналізуємо витрати на виконання наукових досліджень і розробок та витрати інноваційної діяльності підприємств Черкаської області за період 2013-2019 рр., табл. 1.

Наведені у таблиці фактичні фінансові витрати на виконання наукових досліджень і розробок, виражених в національній валюті та у дол. США, свідчать про те, що і так недостатній рівень фінансування проєктів у науковій сфері в Україні, ще з кожним наступним роком скорочується. Особливо це простежується за динамікою доларового еквіваленту розміру витрат на виконання наукових досліджень і розробок, де за досліджуваний період скорочення становило понад 3,3 рази. Такий стан є першим кроком до гальмування всіх тенденцій розвитку та послаблення економічних і соціальних позицій як окремого регіону, так і скорочення темпів соціально-економічного розвитку на рівні національної економіки.

Таблиця 1 – Витрати на виконання наукових досліджень і розробок та витрати інноваційної діяльності підприємств Черкаської області

Роки	Витрати на виконання наукових досліджень і розробок, тис. грн.	Витрати на виконання наукових досліджень і розробок, дол. США	Загальна сума витрат на інноваційну діяльність підприємств, тис. грн.
2013	57520,5	7199,1	28561,9
2014	53428,9	4493,6	30351,2
2015	98270,6	4499,6	53539,0
2017	97350,6	3659,8	124705,4
2019	52040,2	2168,3	84467,7

Джерело: Побудовано за даними [4]

Аналізуючи загальну суму витрат на інноваційну діяльність підприємств слід зазначити, що, по-перше, розміру цих витрат є недостатньо для інноваційного ривка, а, по-друге, близько 80% від цих коштів є власними ресурсами підприємств. Низький рівень зовнішніх по відношенню до підприємства інвестицій у інноваційну діяльність може бути поясненим високим ступенем ризикованості таких витрат, відсутністю гарантій та значними термінами окупності, що у комплексі веде до неефективного використання інноваційного потенціалу регіону.

2. Науково-технічний потенціал визначається наявними у країні можливості в галузі науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок. Це досягнення фундаментальної та прикладної науки, нові технології, дослідно-експериментальна база, а також науково-технічні й конструкторські кадри високої кваліфікації [5, с. 154]. Науково-технічний потенціал є однією з

найважливіших складових інноваційного потенціалу тому, що саме тут відбувається створення і обґрунтування нового знання, що сприяє посиленому інноваційному розвитку території. Наглядним показником науково-технічного потенціалу є число науковців, задіяних у виконання наукових досліджень та розробок, табл. 2.

Таблиця 2 – Кількість осіб, задіяних у виконання наукових досліджень та розробок за 2015-2019 рр. в Черкаській області

Роки	2015	2016	2017	2018	2019
Кількість осіб	2038	780	705	676	485

Джерело: Побудовано за даними [4]

Отже можна констатувати, що з кожним наступним роком число працівників, задіяних у науковій сфері зменшується великими темпами, така негативна тенденція може вказувати на те, що відбувається витік наукових кадрів до інших регіонів України чи за її межі, що є першим сигналом настання кризи у сфері науки регіону.

3. Людський потенціал, який виступає соціально-економічною категорією, зміст якої розкривається у «прояві якісних і кількісних біологічних, фізіологічних, духовних, моральних, творчих, соціальних, економічних та інтелектуальних властивостей індивіда, соціальних груп або населення країни, які лише за умови їх ефективного використання забезпечать його розширене відтворення» [1, с. 15]. Розвиваючи всі перераховані якості з раннього віку і на протязі всього свого життя кожна людина може зробити суттєвий вклад у розвиток свого міста, регіону, країни. Результатом позитивного впливу обсягу нагромадженого людського капіталу на інноваційний розвиток регіону має стати зростання числа створених та запроваджених інновацій, отриманих охоронних документів на винаходи.

За даними Українського інституту інтелектуальної власності Черкаська область належить до типу регіонів в яких не висока патентна активність і за останні роки не перевищувала 1,5% від загального показника в Україні, що вказує про недостатню активізацію людського потенціалу [6].

Висновок. Отже, оцінюючи три основних складових інноваційного потенціалу Черкаській області можна стверджувати, що фінансування наукових досліджень, інноваційної діяльності, кількість наукових працівників у щороку зменшується, що тягне за собою відставання інноваційного та економічного розвитку. Для того, щоб прискорити інноваційний розвиток потрібно, перш за все, зібрати та почати активізовувати весь наявний та прихований інноваційний потенціал регіону, виробити стратегію інноваційного розвитку регіону та створити механізм інноваційного розвитку регіону.

Список використаних джерел

1. Задорожна С. М. Відтворення людського потенціалу в умовах трансформації регіональних соціально-економічних систем: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. уаук: спец. 08.00.07 – «Демографія, економіка праці, соціальна політика і економіка». Київ: 2006. 28 с.
2. Каюда О. П., Колесніченко В. Ф. Інноваційна діяльність: від оцінки привабливості до інвестиційного забезпечення. Монографія. Харків: ХНЕУ, 2009. 276 с.
3. Кириленко О. П. Місцеві фінанси. Київ: Знання, 2007. 677 с.
4. Наукова та інноваційна діяльність Черкаської області / Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України в Черкаській області. URL: http://www.ck.ukrstat.gov.ua/?p=stat_nauka/ (дата звернення: 15.03.2021).
5. Національна економіка / за заг. ред. В. П. Решетило; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків: ХНАМГ, 2009. 386 с.
6. Український інститут інтелектуальної власності / Офіційний веб-сайт / URL: <https://ukrpatent.org/uk> (дата звернення: 15.03.2021).

Махно Сергій Вікторович,

здобувач освітньо-наукового рівня вищої освіти,
доктор філософії за спеціальністю 051 «Економіка»,
Черкаський державний технологічний університет,
Черкаси, Україна

ОЦІНКА РІВНЯ ОСВІТНЬОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Проблема оцінки освітнього потенціалу актуальна не тільки в світовому аспекті, вона представляється значущою і для окремого регіону, так як сучасна економіка характеризується зростаючою роллю знань. Розвиток регіональної економіки визначається ефективністю використання потенціалу території, в першу чергу, регіонального освітнього потенціалу.

В останні роки різко зріс інтерес до вивчення оцінки процесів інтелектуального розвитку, науково-освітнього та інноваційного потенціалів суспільства. Для вимірювання інтелектуального потенціалу суспільства виділяються дві головні характеристики: наука і освіта, які прямо або побічно відображають інтелектуальний потенціал всього суспільства.

Для оцінки освітнього потенціалу з урахуванням соціально-економічного стану регіону нами був розроблений індекс, що включає: навантаження освітніх установ, фінансову забезпеченість в сфері освіти, стан трудових ресурсів і індекс освіти [1].

Для кожного суб'єкта центру фінансової відповідальності було розраховано 11 показників, на основі яких побудовані оцінки кожного з 4 рівнів. За формулою середньої арифметичної був отриманий інтегрований показник оцінки освітнього потенціалу регіону [2].

За розробленою методикою були розраховані індекси для регіонів:

ЗМІСТ

1. КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ УКРАЇНИ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

<i>Петкова Л. О.</i> Технологічна основа глобальних економічних змін	3
<i>Загоруйко І. О.</i> Концепція світового технологічного рубежу: сучасний стан та перспективи розвитку	5
<i>Гаврилюк О. В.</i> Конкурентні позиції України: незадовільний стан і невтішні перспективи.....	9
<i>Кумачова А. С.</i> Економічні тренди щодо розвитку конкурентного середовища України в сучасних умовах.....	12
<i>Мантур-Чубата О. С., Хижун Б. О., Малашков В. І.</i> Дослідження впливу пандемії на зміну індексу людського розвитку України.....	15
<i>Пасенко В. М., Новрузов Айдін Новруз огли</i> Вплив сектору інформаційно-комунікаційних технологій на зміцнення конкурентоспроможності економіки України	18
<i>Антоненко А. Я.</i> Інноваційні еко-системи як сучасні складові міжнародної конкурентоспроможності	19
<i>Мироненко Д. Ю.</i> Перспективні шляхи підвищення продуктивності праці в аграрній галузі.....	21
<i>Нагорний Д. О.</i> Іноземні інвестиції як необхідна складова стратегії економічного розвитку України.....	23
<i>Скорина В. О.</i> Розвиток теорії міжнародної торгівлі і прямого зарубіжного інвестування.....	27

2. СТРАТЕГІЇ ПОСИЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

<i>Єременко О. М.</i> Актуальні проблеми підвищення конкурентної позиції держави на міжнародній арені	29
<i>Якушева О. В.</i> Оцінка привабливості бізнесу в Кіровоградському регіоні	32
<i>Барбанова І. С.</i> Оцінка інноваційного потенціалу Черкаської області	35
<i>Махно С. В.</i> Оцінка рівня освітнього потенціалу регіону	38
<i>Медведєв Г. В.</i> Стратегія розвитку регіонального ринку готельних послуг	40
<i>Поліщук А. С.</i> Особливості регулювання урбанізаційних процесів у регіонах	42

3. ЕКОНОМІЧНІ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ В КОНТЕКСТІ ПОСИЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЗАГРОЗ

<i>Leshchenko M., Wang H.</i> Global trends in FDI and their implications for development.....	46
<i>Базалійська Н. П., Пархомиць Ю. Б.</i> Краудрекрутинг в роботі HR-менеджера на підприємстві.....	48
<i>Богуцька О. А.</i> Розвиток цифрових компетенцій персоналу як фактор готовності до інтелектуалізації праці в умовах кризи, спричиненої COVID-19	51
<i>Глушко Т. В., Гринюк Д. С.</i> Вплив пандемії COVID-19 на людський розвиток в Україні	53
<i>Гулак Д.В.</i> Перехід побутових споживачів України до ринкових цін на електроенергію: перспективи, недоліки, ризики.....	55
<i>Ляшко І. І.</i> Особливості формування ринкового простору в умовах глобалізації	58
<i>Паздрій В. Я.</i> Інструменти інституційної підготовки закладів освіти до розгортання освітнього підприємництва	60
<i>Plaksiuk O.</i> Зв'язок фінансово-економічних інтересів держави і суспільства	63
<i>Курч Д. В.</i> Міжнародний досвід створення та реєстрації підприємницьких структур	65
<i>Осадченко І. О.</i> Зменшення розриву між країнами з високим та низьким доходом.....	67

4. ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

<i>Гончаренко І. Г., Настенко О. Р.</i> Корупція як фактор руйнування економічного розвитку країни	69
<i>Березіна О. Ю., Башинська А. В.</i> Світовий та національний контекст фінансової інклюзії.....	71
<i>Пріхно І. М., Хандюк М.В.</i> Вплив грошової маси на конкурентоспроможність вітчизняних підприємств.....	74
<i>Бережна Л. В., Снитюк О. І.</i> Застосування методу topsis для визначення конкурентоспроможності банків	77
<i>Шевченко А. М.</i> Конкурентоспроможність на європейських фінансових ринках.....	81
<i>Куллаб Д. Х.</i> Вплив децентралізації на структуру доходів місцевих бюджетів.....	84

5. ТЕХНОЛОГІЧНІ, ІННОВАЦІЙНІ ТА ІНВЕСТИЦІЙНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

<i>Мантур-Чубата О. С., Харчук С. О., Шерпа Б. І.</i> Проблеми використання інноваційних технологій управління персоналом на підприємстві.....	87
<i>Мантур-Чубата О. С., Радішевська В. В., Боровик В. Ю.</i> Гендерні особливості в управлінні персоналом на підприємствах.....	89
<i>Якушев О. В.</i> Використання інноваційних технологій в управлінні бізнес-процесами підприємств сфери послуг.....	92
<i>Артьомов Д. Ю., Худєєва К. К.</i> Формування смарт-економіки: політика створення інноваційно-освітніх кластерів.....	95
<i>Худєєва К. К.</i> Потенціал оздоровлення економіки України через розвиток річкового транспорту.....	98
<i>Паламарчук Д. М.</i> Динаміка ціни природного газу для кінцевого споживача в ЄС.....	101

6. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

<i>Чиж В. І.</i> Концепція альтернативності в управлінні витратами.....	104
<i>Чиж В. І., Сахно Я. С.</i> Значення господарських договорів у стратегії досягнення конкурентоспроможності підприємства.....	106
<i>Данілкова А. Ю., Горецька А. О.</i> Інноваційні методи професійного розвитку персоналу.....	108
<i>Данілкова А. Ю., Радішевська В. В.</i> Процес активізації творчої праці на підприємстві.....	111
<i>Крот Ю. М.</i> Відповідальність аудиторів як основа якості послуг.....	113
<i>Ткаченко А. А., Крижанівський В. В.</i> Застосування ефективних методик для оцінки стану системи економічної безпеки підприємства та роль бухгалтера-аналітика в ній.....	115

Наукове електронне видання

**МАТЕРІАЛИ VIII МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«СТРАТЕГІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ:
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВИМІРИ»**

26 березня 2021 р.

В авторській редакції

Технічний редактор *Манжура Т.А.*

Гарн. Times New Roman. Обл.-вид. арк. 8,85. Зам. № 21-43.

Черкаський державний технологічний університет
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 896 від 16.04.2002 р.
бульвар Шевченка, 460, м. Черкаси, 18006.

Редакційно-видавничий відділ ЧДТУ
red_vidav@chdtu.edu.ua